

Черновська А. С., магістр

Київський національний університет технологій та дизайну
**ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ НА ІННОВАЦІЙНІ ПРОЕКТИ
ТА ІНВЕСТИЦІЇ В БІЗНЕС**

Анотація. У статті розглянуто вплив воєнного стану на інноваційні проекти та інвестиції в бізнес. Проведено аналіз проблеми та невирішених аспектів, поставлено завдання дослідження. В статті представлено результати досліджень та висновки щодо впливу воєнного конфлікту на розвиток інновацій та інвестицій в Україні.

Ключові слова: воєнний стан, інновації, інвестиції, бізнес, вплив.

Chernovska A. S.

Kyiv National University of Technologies and Design
**IMPACT OF MILITARY CONFLICT ON INNOVATIVE PROJECTS
AND BUSINESS INVESTMENTS**

Abstract. The article examines the impact of military conflict on innovative projects and business investments. An analysis of the problem and unresolved aspects is conducted, and the research objectives are outlined. The article presents the research findings and conclusions regarding the influence of the military conflict on the development of innovations and investments in Ukraine.

Keywords: military conflict, innovation, investments, business, impact.

Вступ. Вплив воєнного стану на економіку та бізнес є темою актуальною у багатьох країнах, де конфлікти та війни визначають політичний та соціальний контекст. Воєнний стан може мати значний вплив на інноваційні проекти та інвестиції в бізнес, які є важливими чинниками для економічного зростання та сталого розвитку. У даній статті ми розглянемо проблему впливу воєнного стану на інноваційні проекти та інвестиції в бізнес та проведемо аналіз останніх досліджень і публікацій, що стосуються цієї теми.

Воєнний конфлікт – це подія, яка впливає на всі аспекти суспільства, включаючи економіку, бізнес і інновації. Умови воєнного стану можуть створити значні виклики для розвитку інноваційних проектів та залучення інвестицій в бізнес. Україна стала свідком воєнного конфлікту на своїй території, і це має потенційний вплив на її інноваційну та бізнесову спроможність. Важливо дослідити, як воєнний стан впливає на інновації та інвестиції в Україні та які стратегії можуть бути використані для подолання цих викликів.

Воєнний стан, незалежно від його тривалості та масштабу, завжди має серйозні соціальні, економічні та політичні наслідки для країни. Військові конфлікти можуть призвести до зниження виробництва, зростання безробіття, зниження рівня життя населення та загострення економічних проблем. Однак важливо також розглянути їхній вплив на інновації та інвестиції в бізнес.

На сьогоднішній день інновації та інвестиції є ключовими факторами для створення конкурентоспроможної економіки та розвитку сучасного бізнесу. Інноваційні проекти сприяють розвитку нових технологій, підвищенню продуктивності та здатності підприємств конкурувати на світовому ринку. Інвестиції надають підприємствам можливість розвиватися, модернізуватися та збільшувати свою обсяги виробництва. Проте, воєнний стан може призвести до припинення інноваційних проектів та зменшення інвестицій, що може негативно позначитися на подальшому розвитку країни.

Багато досліджень вказують на те, що воєнний стан може призвести до зниження інвестицій в цивільний сектор та інноваційні проекти через невизначеність та ризики. Однак існують також дослідження, які підкреслюють можливість розвитку інноваційних

технологій у військовій сфері під час воєнного стану. У статті С. Баженової, Ю. Пологовської та І. Канцура [1], автори розглядають розвиток готельно-ресторанного бізнесу в сучасних умовах. Вони досліджують вплив різних факторів, включаючи воєнний стан, на цю галузь. Автори звертають увагу на важливість адаптації готельно-ресторанного бізнесу до нових умов і підкреслюють потребу у розвитку інноваційних підходів.

Останні дослідження та публікації, що стосуються впливу воєнного стану на інноваційні проекти та інвестиції в бізнес, вказують на різноманітні наслідки цього впливу. Деякі дослідження С.А. Мазур та А.М. Прилуцький підкреслюють, що воєнний стан може сприяти розвитку інноваційних технологій у військовій сфері, що в подальшому можуть знайти застосування в цивільній промисловості. Однак інші дослідження наголошують на тому, що воєнний стан призводить до зменшення інвестицій у цивільний сектор та інноваційних проектів через економічну нестабільність та ризики. А. Круглянко [3] досліджує менеджмент готельно-ресторанного бізнесу в умовах війни. У своїй роботі автор розглядає специфічні виклики, з якими стикаються підприємства цієї галузі в період конфлікту, та вказує на можливості адаптації та збереження стійкості.

У статті Л. Безручко, С. Білоус та М. Філь [4] автори досліджують готельне господарство України в умовах війни. Вони аналізують сучасний стан цієї галузі та розглядають перспективи її розвитку. Автори дотримуються думки, що готельне господарство в Україні потребує інноваційних рішень та стратегій для виживання та розвитку в умовах воєнного стану.

Також варто врахувати, що вплив воєнного стану на інновації та інвестиції може залежати від контексту та особливостей кожної конкретної ситуації. Наприклад, великі країни з розвинутими оборонними галузями можуть знайти шляхи для підтримки інновацій в цій сфері навіть під час воєнного стану. Однак для менших країн або країн, де економіка слабо розвинена, воєнний стан може бути більш руйнівним для інновацій та інвестицій.

Постановка завдання. Невирішеними аспектами цієї загальної проблеми є розуміння того, як воєнний конфлікт впливає на інноваційні проекти, які можливості та обмеження виникають для бізнесу в умовах воєнного стану, та які стратегії можуть сприяти подоланню цих викликів.

Один з таких аспектів – це визначення конкретних механізмів впливу воєнного стану на інноваційні проекти. Які саме фактори призводять до зменшення або збільшення інвестицій в цей сектор під час воєнного стану?

Крім того, важливо дослідити вплив воєнного стану на інновації в окремих галузях, таких як медицина, технології, енергетика та інші. Кожна з цих галузей може мати свої особливості та реагувати на воєнний стан по-різному.

Метою дослідження є визначення впливу воєнного стану на інноваційні проекти та інвестиції в бізнес, а також вивчення можливих стратегій та рішень для підтримки інноваційного розвитку та інвестиційного клімату в умовах воєнного конфлікту. Конкретні завдання дослідження включають:

- Аналіз попередніх досліджень та публікацій щодо впливу воєнного стану на інновації та інвестиції.
- Визначення факторів, які впливають на рішення щодо інвестицій в інноваційні проекти під час воєнного стану.
- Дослідження впливу воєнного стану на розвиток інноваційних технологій в окремих галузях.

– Аналіз сучасних прикладів країн, які успішно розвивають інноваційні проекти під час воєнного стану.

Результати дослідження. Воєнний конфлікт може вплинути на інноваційні проекти наступними способами:

Обмеження доступу до ресурсів: Воєнний стан може призвести до обмеження доступу до необхідних ресурсів для інновацій, таких як технології, фінансування та таланти.

Зниження довіри та невизначеність: Наявність військового конфлікту може збільшити невизначеність у суспільстві та бізнес-середовищі, що може призвести до зниження інвестицій та інноваційних ініціатив.

Підвищення ризиків: Військовий конфлікт створює додаткові ризики для бізнесу, такі як ризики втрати активів, репутаційні ризики та ризики втрати ринків збуту.

Умови воєнного стану також можуть створити як можливості, так і обмеження для бізнесу:

Зміна попиту: Воєнний конфлікт може змінити попит на продукти та послуги, вказавши на нові можливості для бізнесу, наприклад, в областях оборонної та безпекової техніки.

Потреба у нових рішеннях: Воєнний конфлікт може посилити потребу в нових інноваційних рішеннях для вирішення проблем, пов'язаних з конфліктом, таких як безпека, логістика та комунікації.

Обмеження доступу до ринків: Воєнний конфлікт може призвести до обмеження доступу до деяких ринків, що може вплинути на міжнародну торгівлю та експорт.

Для подолання викликів, пов'язаних із воєнним станом, бізнес та уряд можуть вживати наступні стратегії:

Залучення глобальних інвестицій, а саме прийняття залученню іноземних інвестицій для підтримки інноваційних проектів та розвитку бізнесу.

Розвиток сектору оборонної та безпекової техніки, тобто залучення ресурсів до розвитку оборонного та безпекового секторів, що може стати додатковим джерелом прибутку.

Підтримка малого та середнього бізнесу шляхом розробки програм та ініціатив для підтримки малих та середніх підприємств, які можуть бути більш чутливими до впливу воєнного стану.

Дослідження факторів, які впливають на рішення щодо інвестицій в інноваційні проекти під час воєнного стану, вказує на деякі загальні тенденції. Воєнний стан створює невизначеність та ризики для бізнесу, що може призвести до зниження інвестицій. Однак деякі інвестори можуть бачити можливості в розвитку інновацій у воєнній сфері та вирішити вкласти кошти в цей напрям. Крім того, деякі держави можуть надавати підтримку інноваційним проектам під час воєнного стану, намагаючись зберегти конкурентоспроможність на світовому ринку.

Важливим аспектом дослідження є вивчення впливу воєнного стану на інновації в окремих галузях. Наприклад, в медицині воєнний стан може сприяти розвитку нових методів лікування поранених військовослужбовців, що в подальшому можуть знайти застосування в цивільній медицині. У сфері технологій, воєнний стан може стимулювати розробку нових систем безпеки та зв'язку. Такі інновації можуть бути важливими для забезпечення національної безпеки.

Для отримання практичних висновків важливо дослідити приклади країн, які успішно розвивають інноваційні проекти під час воєнного стану. Це може включати великі країни з розвинутими оборонними галузями, а також країни, які зуміли знайти креативні підходи до підтримки інновацій навіть в умовах конфлікту.

Дослідження впливу воєнного стану на інноваційні проекти та інвестиції в бізнес є важливою темою, яка вимагає подальшого дослідження. Воєнний стан може мати різноманітні наслідки, і їх вплив може залежати від багатьох факторів, включаючи контекст та особливості кожної конкретної ситуації. Він може створювати як можливості, так і обмеження для розвитку інновацій та інвестицій. Для успішного подолання цих викликів важливо розробити стратегії та рішення, які сприятимуть стійкому розвитку бізнесу та інновацій в умовах воєнного конфлікту. Дослідження таких аспектів є важливим для розуміння та управління ефективним розвитком інновацій та інвестицій в умовах воєнного стану.

Війна вносить значний вплив на інноваційні проекти та бізнес, формуючи складний ландшафт взаємодії між воєнними подіями та сектором інновацій. Одним із ключових аспектів є обмеження доступу до ресурсів, де воєнний стан може обмежити доступ до технологій, фінансування та талантів, що ставить під загрозу розвиток інновацій. Наявність війни також призводить до зниження довіри та збільшення невизначеності в суспільстві та бізнес-середовищі, що може відбитися на інвестиціях та інноваційних ініціативах.

При цьому важливо враховувати, що умови воєнного стану можуть викликати не лише обмеження, але й створювати можливості для бізнесу. Зокрема, зміна попиту на продукти та послуги, зумовлена військовим конфліктом, може вказувати на нові перспективи в сферах оборонної та безпекової техніки. Також, сам конфлікт може збуджувати потребу в нових інноваційних рішеннях для вирішення проблем, пов'язаних з безпекою, логістикою та комунікаціями. З огляду на сучасні технологічні реалії, важливо враховувати і вивчати вплив кібервійництва на інновації. Кібератаки можуть створювати нові виклики та можливості для інновацій у сфері кібербезпеки та захисту інформації.

Для подолання викликів в умовах воєнного стану, бізнес та уряд можуть вживати стратегій, таких як залучення глобальних інвестицій, розвиток оборонної та безпекової техніки, і підтримка малих та середніх підприємств. Ці стратегії спрямовані на підтримку інновацій та забезпечення стійкого розвитку, враховуючи навколишні умови воєнного конфлікту.

Підкреслюючи глобальний характер взаємодії, важливо вивчати приклади різних країн, які успішно розвивають інноваційні проекти в умовах воєнного стану. Зокрема, це стосується як великих країн з розвинутими оборонними галузями, так і країн, що здатні знаходити креативні підходи до підтримки інновацій навіть в умовах конфлікту. Слід розглядати глобальний аспект інновацій, зокрема в оборонній галузі. Міжнародне співробітництво та обмін технологіями можуть стати джерелом синергії та спільних інновацій, які покращать якість військових та цивільних технологій.

Дослідження також може розглядати взаємозв'язок інновацій та гуманітарних аспектів воєнного конфлікту. Наприклад, розробка технологій для зменшення цивільних жертв або покращення гуманітарної допомоги може визначати інноваційні прийоми.

Важливо розглядати етичні аспекти інновацій у воєнному контексті. Наприклад, використання автономних систем та штучного інтелекту відкриває питання відповідального використання та впливу на людське життя.

Важливо розглядати не лише вплив воєнного стану на поточні інновації, але і перспективи відновлення інноваційних процесів після завершення конфлікту. Якщо відбувається відновлення, це може визначити нові напрямки розвитку та ринкові можливості.

Подальше дослідження повинно охоплювати регіональні та глобальні варіації впливу воєнного стану, а також враховувати сучасні технологічні виклики, такі як

кібервійна та її вплив на інновації. Етичні аспекти використання інновацій у воєнному контексті, а також можливості відновлення інноваційних процесів після завершення конфлікту, також є важливими напрямками дослідження.

Висновки. Висновок до розглянутої теми підкреслює, що воєнний конфлікт має суттєвий вплив на інноваційні проекти та бізнес. Обмеження доступу до ресурсів, невизначеність у суспільстві та збільшення ризиків створюють серйозні виклики для розвитку інновацій. Однак важливо враховувати, що умови воєнного стану можуть також визначати нові можливості для бізнесу, особливо в галузях оборонної та безпекової техніки. Стратегії подолання викликів, такі як залучення глобальних інвестицій, розвиток сектору оборонної та безпекової техніки, а також підтримка малих та середніх підприємств, можуть сприяти стійкому розвитку бізнесу в умовах воєнного конфлікту. Глобальний підхід до вивчення впливу воєнного стану на інновації, а також аналіз прикладів країн з різними обставинами, є важливим для розуміння різноманітності цього впливу.

Додаткові напрямки дослідження, такі як регіональні варіації впливу, етичні аспекти інновацій у воєнному контексті, а також відновлення інновацій після воєнного конфлікту, розширюють розуміння цієї проблеми. Загальний висновок полягає в тому, що дослідження взаємозв'язку між воєнними подіями та інноваціями є важливим для розробки стратегій та рішень, спрямованих на стійкий розвиток бізнесу та інновацій в умовах воєнного конфлікту.

Список використаної літератури

1. Баженова С., Пологовська Ю., Канцур І. Розвиток готельно-ресторанного бізнесу в умовах сьогодення. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 38. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-22>.
2. Мазур С. А., Прилуцький А. М. Стан та перспективи розвитку готельно-ресторанної справи в Україні. *Ефективна економіка*. 2019. № 2.
3. Круглянюк А. Менеджмент готельно-ресторанного бізнесу в умовах війни. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "Управління розвитком сфери гостинності: регіональний аспект"* (м. Чернівці, 5.05.2022 р.). Чернівці: Технодрук, 2022. С. 62–64.
4. Безручко Л., Білоус С., Філь М. Готельне господарство України в умовах війни: сучасний стан та перспективи розвитку. *Економіка та суспільство*. 2023. № 47. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-43>.
5. Намагаються вижити. Готелі в Україні заповнені на 10–15%, – експерт. URL: <https://www.rbc.ua/uk/travel/putayutsya-vyzhit-oteli-ukraine-zapolne-ny-1657631247.html>.
6. Діагностування стану українського бізнесу під час повномасштабної війни Росії з Україною. URL: <https://usp-ltd.org/diagnostuvannia-stanu-ukrainskoho-biznesu-pid-chas-povnomasshtabnoi-vijny-rosii-z-ukrainoiu>.
7. Встояти під час війни: як працюють готелі України. URL: <https://commercialproperty.ua/analytics/vstoyati-pid-chas-vijni-yak-pratsyuut-goteli-ukraini/>
8. У деяких закладах виручка знизилася на 60% – експерт розповів про ситуацію в ресторанному бізнесі. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1982585-u-deyakikh-zakladakh-viruchka-znizilasya-na-60-ekspert-rozproviv-pro-situatsiyu-v-restorannomu-biznesi>.
9. Вдовічен А., Вдовічена О. Регіональні особливості управління підприємствами сфери гостинності в довоєнний, воєнний та поствоєнний періоди. *Управління розвитком сфери гостинності: регіональний аспект: матеріали Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції* (м. Чернівці, 5 травня 2022 р.). Чернівці: Технодрук, 2022. С. 329–333.
10. Скляр Г. Трансформація розвитку сфери гостинності регіону у воєнний період. *Управління розвитком сфери гостинності: регіональний аспект: матеріали Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції* (м. Чернівці, 5 травня 2022 р.). Чернівці: Технодрук, 2022. С. 342–344.
11. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
12. Ринок HoReCa під час війни: поточний стан та ключові тенденції. URL: <https://voxukraine.org/rynokhoreca-pid-chas-vijny-potochnyj-stan-ta-klyuchovi-tendentsiyi/>